

چالش‌های اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در بخش صنعت ایران: مطالعه موردی صنایع منتخب

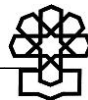
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفاتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن
مطالعات بخش عمومی

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۴۹۰۸
تیرماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	۱. تبیین مسئله.....
۴.....	۲. مشکلات صنایع منتخب در فرآیند اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده.....
۱۲.....	جمع بندی و نتیجه گیری.....
۱۲.....	راهکارهای پیشنهادی.....

چالش‌های اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در بخش صنعت ایران: مطالعه موردی صنایع منتخب

چکیده

قانون مالیات بر ارزش افزوده در سال ۱۳۸۷ تصویب و به صورت آزمایشی به اجرا درآمد اما تاکنون که حدود ۷ سال از اجرای آن سپری شده، بسترها و زیرساخت‌های لازم برای اجرای دقیق و صحیح این قانون ایجاد نشده و شیوه کنونی اجرای آن به نوعی با بخش‌های مختلف اقتصادی به ویژه بخش تولید کشور، همراه و سازگار نشده است. به همین منظور، مشکلات و چالش‌های اجرای این قانون در خصوص برخی صنایع تولیدی منتخب کشور از جمله صنعت تولید فرش دستباف، صنعت تولید لوازم خانگی و صنعت تولید محصولات غذایی و لبنی در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج بررسی به عمل آمده نشان می‌دهد که اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به شیوه فعلی و با احکام و بسترهای موجود، مشکلاتی را برای تولیدکنندگان بخش صنعت به وجود آورده است. معافیت برخی کالاها از پرداخت مالیات از یک طرف و عدم معافیت زنجیره پیشین آنها از طرف دیگر، نحوه استرداد مالیات بر ارزش افزوده پرداخت شده، کاستی‌های زیرساختی مورد نیاز در اجرای قانون، تفسیرپذیر بودن برخی احکام و امکان سلیقه‌ای شدن اجرا و معضل اساسی استرداد اعتبار مالیاتی فعالان اقتصادی و بروز و ظهور پدیده کدروشی از مهمترین چالش‌های اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در صنایع تولیدی کشور می‌باشد.

به‌منظور رفع چالش‌های اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده در بخش صنعت کشور، پیشنهاد می‌شود: اولاً برخی از کالاهای معاف از مالیات، مشمول نرخ صفر شوند. ثانیاً فراهم ساختن زیرساخت‌های لازم برای اجرای صحیح قانون در دستور کار قرار گیرد. ثالثاً تفسیرپذیری و سلیقه‌ای اجرا شدن برخی احکام از جمله بند «۴» ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده از طریق ایجاد شفافیت در کالاهای مشمول و تسری آن به انواع گروه کالایی بجای تأکید صرف بر نام کالا، رفع گردد. رابعاً مشکل استرداد به موقع اعتبار مالیاتی مؤدیان رفع شود.

مقدمه

قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مشتمل بر ۵۳ ماده و ۴۷ تبصره در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۱۷ کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب شد و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲ به تأیید شورای نگهبان رسید. در این قانون، احکام بسیاری در رابطه با دامنه شمول کالا و خدمات مشمول پرداخت مالیات، دوره‌ها و تاریخ‌های تعلق مالیاتی، انواع کالا و خدمات معاف از مالیات، چگونگی پرداخت مالیات، چگونگی استرداد اضافه مالیات پرداختی، مأخذ و نحوه محاسبه مالیات، وظایف مؤدیان مالیاتی و سایر مقررات مرتبط آمده است.

از ابتدای اجرای این قانون برای مؤدیان از جمله تولیدکنندگان داخلی مشکلاتی به‌وجود آمده که در سال‌های اخیر به‌دلیل شرایط رکودی کشور، بار مشکلات ناشی از اجرای این قانون برای تولیدکنندگان تشدید شده و آثار

نامطلوبی برای فعالیت‌های آنها گذاشته است. به همین منظور در این گزارش ضمن انعکاس چالش‌های موردنظر صنعتگران کشور^۱، به بررسی ابعاد اجرای این قانون در بخش صنعت کشور پرداخته شده است. در بخش اول گزارش به تبیین مسئله پرداخته و در بخش دوم گزارش به تفکیک، چالش‌های ناشی از اجرای این قانون در برخی از صنایع تولیدی کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش سوم نیز جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و راهکارهای پیشنهادی ارائه شده است.

۱. تبیین مسئله

اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده با تمام مزیت‌هایی که در بحث شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی دارد، مشکلاتی را برای تولیدکنندگان کشور به‌وجود آورده که این مشکلات، اغلب ناشی از احکام مبهم قانون، اجرای ناصحیح قانون و یا نبود بسترهای لازم برای اجرا و عدم اطلاع کامل مؤدیان از این قانون و یا از تفسیر ناصحیح ممیزین مالیاتی از احکام قانون، ناشی می‌شود. معافیت برخی کالاها و خدمات نهایی از مالیات بر ارزش‌افزوده در مقابل عدم معافیت زنجیره پیشین و مواد واسطه‌ای تولید آنها، زمانبر بودن استرداد مالیات پرداختی کالاهای معاف (که جزء هزینه‌های قابل قبول تلقی می‌شود)، دوره کوتاه زمانی برای ارائه اظهارنامه و پرداخت مالیات توسط مؤدیان، شفاف

۱. عطف به دستور و پیگیری ریاست محترم مجلس شورای اسلامی جناب آقای دکتر لاریجانی و در راستای بررسی چالش‌های اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده در بخش صنعت ایران، با دعوت از برخی صنایع کشور از جمله تولیدکنندگان فرش دستباف، تولیدکنندگان داخلی لوازم خانگی و تولیدکنندگان محصولات و مواد غذایی، جلسات کارشناسی با حضور کارشناسان مسئولان مربوطه دستگاه‌های اجرایی؛ اتحادیه‌ها و تولیدکنندگان و اصناف صنایع مربوطه و همچنین مدیران و کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس در محل مرکز پژوهش‌های مجلس برگزار شد. نظرات مطرح شده کارشناسان و تولیدکنندگان در جلسات مذکور، در این گزارش منعکس گردیده است.

نبودن گستره انواع کالاهای معاف از مالیات، معضل شناسایی و احراز اعتبار مالیاتی فعالان اقتصادی برای انجام معاملات، عدم وجود زیرساخت‌های کامل نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای اجرای دقیق قانون و... از جمله موارد مهمی است که از نگاه فعالان اقتصادی، باعث ایجاد اخلاف در فعالیت‌های تولیدی شده است. در ادامه به‌طور تفصیلی به تشریح این چالش‌ها پرداخته خواهد شد.

۲. مشکلات صنایع منتخب در فرآیند اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده

در این بخش، برخی از مهمترین مشکلات صنایع تولیدی داخلی در فرآیند اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده تشریح می‌شود.

۲-۱. معافیت مالیاتی برخی کالاها و خدمات

یکی از مشکلاتی که از جانب قانون مالیات بر ارزش افزوده برای تولیدکنندگان به وجود آمده است، مربوط به معافیت برخی کالاها و خدمات موضوع ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد.^۱ طبق حکم ماده (۱۲) این قانون، برخی کالاها و خدمات از

۱. ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده: عرضه کالاها و ارائه خدمات زیر و همچنین واردات آنها حسب مورد از پرداخت مالیات معاف می‌باشد: محصولات کشاورزی فرآوری نشده؛ دام و طیور زنده، آبزیان، زنبور عسل و نوغان؛ انواع کود، سم، بذر و نهال؛ آرد خبازی، نان، گوشت، قند، شکر، برنج، حبوبات و سویا، شیر، پنیر، روغن نباتی و شیر خشک مخصوص تغذیه کودکان؛ کتاب، مطبوعات، دفاتر تحریر و انواع کاغذ چاپ، تحریر و مطبوعات؛ کالاهای اهدایی به صورت بلاعوض به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی با تأیید هیئت وزیران و حوزه‌های علمیه با تأیید حوزه گیرنده هدایا؛ کالاهایی که همراه مسافر و برای استفاده شخصی تا میزان معافیت مقرر طبق مقررات صادرات و واردات، وارد کشور می‌شود، مازاد بر آن طبق مقررات این قانون مشمول مالیات خواهد بود؛ اموال غیرمنقول؛ انواع دارو، لوازم مصرفی درمانی، خدمات درمانی (انسانی، حیوانی و گیاهی) و خدمات توانبخشی و حمایتی؛ خدمات مشمول مالیات بر درآمد حقوق، موضوع قانون مالیات‌های مستقیم؛

پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف شده‌اند، در حالی که در فرآیند ساخت و تولید اکثر این کالاها، از مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای استفاده می‌گردد که این کالاهای واسطه‌ای مشمول مالیات هستند و تولیدکنندگان، مالیات آن را در طی فرآیند تولید پرداخته‌اند، اما در زمان فروش کالای نهایی نمی‌توانند آن را طبق فاکتور فروش از مصرف‌کننده نهایی دریافت نمایند. از طرفی هم مالیات پرداختی در مراحل قبل نیز به‌طور کامل قابل استرداد از سازمان امور مالیاتی نمی‌باشد. در این خصوص در حکم تبصره «۲» ماده (۱۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده آمده است، در صورتی که مؤدیان به عرضه کالا یا خدمت معاف از مالیات اشتغال داشته باشند، مالیات‌های پرداخت شده آنها بابت خرید کالا یا خدمت تا این مرحله قابل استرداد نمی‌باشد.^۱

در عین حال در حکم تبصره «۵» ماده (۱۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده، موضوع چگونگی استرداد مالیات از قبل پرداخت شده برای کالاهای معاف را تشریح نموده است. طبق حکم این تبصره، مالیات‌های ارزش افزوده پرداختی مؤدیان که قابل استرداد نیست، جزء هزینه‌های قابل قبول مالیاتی موضوع قانون مالیات‌های مستقیم محسوب می‌شود. بنابراین در صورتی که تولیدکنندگان در جریان فرآیند تولید، بابت کالاهای واسطه‌ای مالیات پرداخت نموده باشند و طبق قانون، کالای نهایی تولیدی آنها معاف باشد، آن بخش از مالیات‌های پرداخت در مراحل قبل، جزو هزینه‌های قابل قبول مالیات‌های

خدمات بانکی و اعتباری بانک‌ها، مؤسسات و تعاونی‌های اعتباری و صندوق‌های قرض‌الحسنه مجاز و خدمات معاملات و تسویه اوراق بهادار و کالا در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس؛ خدمات حمل‌ونقل عمومی مسافری درون و برون‌شهری جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی؛ فرش دستباف؛ انواع خدمات پژوهشی و آموزشی؛ خوراک دام و طیور؛ رادار و تجهیزات کمک ناوبری هوانوردی ویژه فرودگاه‌ها؛ اقلام با مصارف صرفاً دفاعی (نظامی و انتظامی) و امنیتی.

۱. تبصره «۲» ماده (۱۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده: در صورتی که مؤدیان به عرضه کالا یا خدمت معاف از مالیات موضوع این قانون اشتغال داشته باشند و یا طبق مقررات این قانون مشمول مالیات نباشند، مالیات‌های پرداخت شده بابت خرید کالا یا خدمت تا این مرحله قابل استرداد نمی‌باشد.

مستقیم حساب می‌گردد. در واقع این هزینه‌ها با بخشی از هزینه مالیات‌های مستقیم تولیدکنندگان تسویه می‌شود.

نکته بسیار مهمی که در این خصوص وجود دارد این است که اولاً برای استرداد و تسویه حساب آن با سازمان امور مالیاتی و تهاتر آن با مالیات‌های مستقیم، در تیرماه سال بعد مراجعه نمایند. ثانیاً فقط بخشی از این مالیات پرداخت شده در قالب مالیات‌های مستقیم قابل استرداد است. بنابراین در شرایط رکودی و کمبود نقدینگی واحدهای تولیدی در کشور، پرداخت به روز مالیات توسط تولیدکنندگان در قالب مالیات بر ارزش افزوده و موکول نمودن استرداد و تهاتر بخشی از آن به یک ظرف قانونی دیگر به نام قانون مالیات‌های مستقیم در تیرماه سال بعد، معضل بزرگی را برای تولیدکنندگان به وجود می‌آورد. ضمن آنکه با توجه به اظهارات تولیدکنندگان داخلی، این تسویه حساب مدت‌دار نیز به سختی صورت می‌گیرد و در اکثر مواقع، حقوق مؤدیان توسط سازمان امور مالیاتی رعایت نمی‌شود.

یکی دیگر از معضلات ایجاد شده برای تولیدکنندگان، تفکیک مواد اولیه و واسطه‌ای استفاده شده در کالاهای نهایی تولیدی مشمول و معاف از مالیات است. از آنجا که تولیدکنندگان از مواد اولیه و واسطه‌ای برای تولید کالاهایشان استفاده می‌نمایند که مالیات آن را پرداخت و در فرآیند تولید از این مواد اولیه و واسطه‌ای در تولید کالاها استفاده می‌نمایند و برخی کالاهای نهایی این تولیدکنندگان مشمول مالیات و برخی معاف از مالیات می‌باشد، معضلی که در فرآیند حسابرسی برای این تولیدکنندگان به وجود می‌آید، اثبات میزان مصرف مواد اولیه و واسطه‌ای در کالاهای تولیدی مشمول و معاف است. در واقع تولیدکنندگان برای محاسبه و پرداخت مالیات بر

ارزش افزوده باید به سازمان امور مالیاتی اثبات نمایند که چه میزان از مواد اولیه و واسطه‌ای را در کالاهای تولیدی مشمول مالیات استفاده نموده و چه میزان را در کالاهای تولیدی معاف از مالیات مصرف کرده‌اند.

بنابراین یکی از راه‌حل‌های رفع این مشکلات، مشمول نرخ صفر نمودن مالیات کالاهای معاف می‌باشد. زیرا با مشمول نرخ صفر شدن کالاهای معاف، اولاً بار مالیاتی بر دوش تولیدکنندگان کالاهای نهایی قرار نمی‌گیرد و در ضمن مصرف‌کننده نهایی نیز از بابت قیمت کالای خریداری شده، متحمل افزایش قیمت غیرمنطقی نخواهد شد. در عین حال فرآیند استرداد مالیات به تولیدکنندگان نیز پیچیده و موكول به قانون مالیات‌های مستقیم نمی‌گردد.

چالش دیگری که در خصوص معافیت مالیاتی برخی کالاها وجود دارد مسئله شفاف نبودن گستره نوع کالا می‌باشد. به‌عنوان نمونه در صنایع لبنی، طبق حکم بند «۴» ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده،^۱ شیر و پنیر معاف از مالیات محسوب می‌شود اما طبق اظهارات تولیدکنندگان ایجاد تغییرات جزئی در این محصولات، برای مثال تبدیل شیر به شیرموز یا شیرکاکائو و... یا سایر پنیرهای فرآوری شده، این محصولات جدید از شمول معافیت مالیاتی خارج می‌شوند. در صنایع تولید نان نیز گستره معافیت این کالا، دقیقاً مشخص نیست.

مهمترین مشکل تولیدکنندگان در راستای اجرای حکم بند «۴» ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده این است که شمولیت این حکم فقط به کالای عام برای مثال شیر است. زیرا با تغییرات اندک در تولید برای تنوع‌بخشی محصولات در بازار، مثل

۱. بند «۴» ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده: آرد خبازی، نان، گوشت، قند، شکر، برنج، حبوبات و سویا، شیر، پنیر، روغن نباتی و شیر خشک مخصوص تغذیه کودکان از پرداخت مالیات معاف می‌باشد.

اضافه نمودن اسانس و غیره به محصولات، باعث خارج شدن آنها از شمول کالاهای معاف می‌گردد. لذا به نظر می‌رسد در بیان معافیت این کالاها در قانون مذکور، برای افزایش درجه شمولیت و آزادی عمل در تولید محصولات متنوع، عبارت «انواع»، قبل از اسم دقیق نوع کالا لحاظ گردد. مانند انواع شیر، انواع پنیر و

۲-۲. تعدد دوره‌ها و کوتاه بودن فواصل زمانی مالیاتی

یکی از مشکلاتی که در فرآیند اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده برای تولیدکنندگان وجود دارد این است که تعداد دوره‌های (هر سه ماه یکبار) پرداخت و تسویه حساب مالیات بر ارزش افزوده برای تولیدکنندگان زیاد بوده و همچنین مدت زمان (هر ۱۵ روز یکبار) ارائه اظهارنامه مالیاتی توسط تولیدکنندگان به سازمان امور مالیاتی مشکل‌آفرین است. زیرا اولاً کاهش تعداد دوره‌های سه ماهه برای پرداخت و تسویه مالیات بر ارزش افزوده از هر ۳ ماه یکبار به ۶ ماه یکبار (دو بار در سال)، باعث افزایش فرصت زمانی تسویه مالیات برای تولیدکنندگان شده که این موضوع باعث حفظ نقدینگی و سرمایه در گردش آنها می‌گردد. ثانیاً، افزایش مدت زمان ارائه اظهارنامه مالیاتی از ۱۵ روز به ۳۰ روز باعث می‌گردد که تولیدکنندگانی که عملیات مالی فعالیت تولیدی آنها گسترده و وسیع می‌باشد، فرصت زمانی لازم برای جمع‌بندی حساب‌هایشان را داشته باشند. زیرا در صورت قصور در ارائه دقیق و به موقع حساب‌های مالی و فاکتورهای ارائه شده، ممکن است متحمل پرداخت جریمه و یا خسارت از سوی سازمان امور مالیاتی گردند.

یکی دیگر از مشکلاتی که در پرداخت مالیات برای تولیدکنندگان وجود دارد مربوط به پرداخت مالیات بر ارزش افزوده برای خریدهای مدت‌دار (نسیه) است. به‌عنوان

نمونه، اگر چنانچه در فرآیند تولید یک کالا از چندین کالای واسطه‌ای استفاده شود، تولیدکننده موظف است در زمان خرید کالاهای واسطه‌ای مالیات آنرا پرداخت نمایند. بنابراین در صورتی که فرآیند تولید کالای نهایی زمانبر باشد، بازگشت مالیات بر ارزش افزوده پرداخت شده در مراحل قبل، برای تولیدکننده به تأخیر می‌افتد. در واقع تولیدکننده، مالیات بر ارزش افزوده کالاهای واسطه‌ای را چند ماه قبل از تولید کالای نهایی پرداخت نموده و باید بعد از گذشت زمان و تولید کالای نهایی خود، آن را از مصرف‌کننده دریافت نماید. بنابراین در شرایط رکودی، این مسئله باعث وارد آوردن فشار بر نقدینگی و سرمایه در گردش تولیدکنندگان خواهد شد. این مشکل در مقیاس‌های بزرگ‌تر واحدهای تولیدی، بیشتر نمایان می‌گردد. البته این مورد در خصوص فروش‌های مدت‌دار (فروش‌ها به صورت مدت‌دار و نسیه) و ارائه تخفیف‌های فروش برای بازاریابی نیز صدق می‌کند که باید با توجه به شرایط اقتصادی، به خصوص در دوران رکود اقتصادی مورد تدبیر و چاره‌اندیشی قرار گیرد.

۳-۲. کمبود زیرساخت‌ها و نیروی انسانی

یکی از مشکلاتی که از بابت اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده برای تولیدکنندگان به وجود آمده، ناشی از ناکافی بودن زیرساخت‌های نرم‌افزاری و نیروی انسانی لازم در سازمان امور مالیاتی می‌باشد. زیرا در حال حاضر که حدود ۷ سال از اجرای این قانون می‌گذرد، هنوز زیرساخت‌های نرم‌افزاری از لحاظ صدور صورتحساب الکترونیکی و نصب صندوق‌های الکترونیکی برای مؤدیان و تولیدکنندگان و نیز نصب سیستم یکپارچه و آنلاین نرم‌افزاری با سازمان امور مالیاتی که صورتحساب‌ها و تمامی موارد خرید و فروش مؤدیان در آن ثبت شود، ایجاد نشده و با وجود گذشت ۷ سال از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده متأسفانه

هنوز برخی از مؤدیان آشنایی کافی به مقررات آن را ندارند. علاوه بر این، سازمان امور مالیاتی در آموزش و تجهیز نیروی انسانی متخصص و کارآمد اقدام لازم را انجام نداده و در حال حاضر طولانی شدن بررسی بسیاری از پرونده‌های مالیاتی و اختلافات بین مؤدیان و ممیزان مالیاتی از همین معضل ناشی می‌گردد.

۴-۲. مشکل استرداد مالیاتی و بروز پدیده کد فروشی

بحث استرداد مالیاتی مؤدیان موضوعی است که اکثر فعالان اقتصادی آن را به عنوان یکی از موانع کسب‌وکار خود بیان می‌کنند. حتی گروهی از فعالان اقتصادی مانند صادرکنندگان معتقدند که هیچ استرداد مالیاتی برای آنها در دوره اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده صورت نگرفته و این موضوع نقدینگی و حجم فعالیت آنها را متأثر کرده است. عدم استرداد به موقع اعتبار مالیاتی مؤدیان در اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به چند دلیل صورت می‌گیرد. اولین دلیل آن نبود امکانات زیرساختی و تجهیزات و نیروی انسانی خبره در سازمان امور مالیاتی است، چراکه بدون این امکانات عملاً رسیدگی و نهایی کردن پرونده‌های مالیاتی میسر نبوده و بر این اساس استرداد اعتبار مالیاتی مؤدیان نیز در مواعد قانونی مشخص امکانپذیر نمی‌شود. دلیل دیگر عدم استرداد به موقع مالیات برخی از مؤدیان، ظهور و بروز پدیده کد فروشی^۱ و جعل اسناد

۱. پس از اجرایی شدن قانون مالیات بر ارزش افزوده، برخی اشخاص دارنده کد اقتصادی و گواهینامه ثبت‌نام در نظام مالیاتی ارزش افزوده، کد اقتصادی خود را در قبال دریافت پول در اختیار برخی خریداران یا فروشندگان کالا قرار داده و درآمدهای کلانی از این بابت کسب کرده‌اند که به آنها اصطلاحاً «کد فروش» گفته می‌شود. در حال حاضر این پدیده منجر به بروز مشکلات فراوانی برای مؤدیان و سازمان امور مالیاتی شده است. رفع کامل این مشکل نیاز به اصلاح قوانین مرتبط با ثبت شرکت‌ها و تأیید شرایط قانونی و صلاحیت‌های حرفه‌ای متقاضیان ایجاد آنهاست. به نظر می‌رسد تا این مشکلات در نظام حقوقی کشور برطرف نشود، چالش‌هایی از این قبیل در نظام اقتصادی بروز خواهد کرد.

مالی مرتبط با اجرای این قانون است که در رابطه با اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده رخ داده است. سازمان امور مالیاتی برای برطرف کردن مشکلات برخی از مودیان و همچنین جلوگیری از سوء استفاده کد فروش ها و زائل شدن حقوق عمومی، با صدور بخشنامه‌ای درصدد بوده تا برخی محدودیت‌های مرتبط با این موضوع را برطرف کند. مطابق مفاد بخشنامه شماره ۱۴۲۲۵/۹۳۴/م مورخ ۱۳۹۲/۱/۲۴ صادر شده، این سازمان تلاش کرده است تا استرداد اعتبار مالیاتی مؤدیان را منوط به اثبات اصالت معاملات کند. در واقع طبق این بخشنامه، در صورت احراز اصالت معامله و پرداخت وجوه کالا و خدمات و مالیات و عوارض ارزش افزوده و شناسایی کامل مؤدی، کسر مالیات و عوارض پرداختی خرید مورد قبول قرار خواهد گرفت.

۵-۲. سایر چالش‌ها و مشکلات

اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده به شیوه کنونی مشکلات عمده‌ای برای تولیدکنندگان داخلی به وجود آورده که در قبل، به تفصیل بیان شد. اما معضلات و مسائل دیگری نیز در فرآیند اجرای قانون مذکور برای تولیدکنندگان به وجود آمده است که در صورت رفع آنها، تولیدکنندگان در شرایط رکودی اقتصاد کشور، بهتر می‌توانند فعالیت کنند. بالا بردن نرخ مالیات بر ارزش افزوده در سال‌های متوالی، در نظر نگرفتن موعد زمانی مشخص برای رسیدگی به پرونده‌ها و شکایات مالیاتی، عدم شناسایی مؤدیان مالیاتی پنهان و سنگینی بار پرداخت مالیات بر دوش تولیدکنندگان شفاف، عدم آموزش لازم به مؤدیان در خصوص مقررات مربوط به این قانون و اجرای آن و... از دیگر چالش‌های اجرای این قانون در بخش صنایع تولیدی کشور می‌باشد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

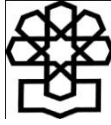
نتایج بررسی به‌عمل آمده از وضعیت اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده در صنایع منتخب کشور نشان می‌دهد که این قانون در شرایط فعلی از لحاظ احکام مصوب، نحوه اجرا و نبود زیرساخت‌های لازم، مشکلاتی را برای تولیدکنندگان در بخش صنعت به‌وجود آورده است. معافیت برخی کالاها از پرداخت مالیات درحالی که زنجیره پیشین آنها معاف نیست، نحوه استرداد و زمانبر بودن مطالبات مؤدیان از سازمان امور مالیاتی، نبود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری و کمبود نیروی انسانی متخصص در اجرای قانون، عدم تنظیم دوره‌ها و تعداد فواصل زمانی پرداخت و ارائه اظهارنامه مالیاتی توسط مؤدیان با توجه به عدم امکانات نرم‌افزاری و آموزش آنها و نوپا بودن قانون در کشور، عدم تعیین دقیق کالاهای معاف از مالیات و مشکلات ناشی از گستره انواع آنها، دریافت مالیات براساس تاریخ فاکتور از خرید و فروش‌های مدت‌دار از مؤدیان، معضل استرداد اعتبار مالیاتی فعالان اقتصادی، از مسائل و مشکلات به‌وجود آمده برای تولیدکنندگان بخش صنعت از جانب اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده می‌باشد که در ادامه راهکارهای پیشنهادی برای رفع آنها ارائه شده است.

راهکارهای پیشنهادی

با توجه به چالش‌ها و مشکلاتی که اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده به شیوه کنونی برای صنایع تولیدی داخلی ایجاد نموده است، پیشنهادهایی برای رفع و کاهش این چالش‌ها در ادامه ارائه می‌شود.

- مشمول نرخ صفر نمودن برخی کالاها برای پرداخت مالیات به جای معافیت آنها.
- ارجاع استرداد مطالبات مالیاتی مؤدیان مشمول به قانون مالیات بر ارزش افزوده در دوره مشخص، به جای ارجاع استرداد مطالبات آنها به سایر قوانین مالیاتی از جمله قانون مالیات‌های مستقیم.
- ایجاد سیستم نرم‌افزاری و حسابداری و صندوق‌های فروش و صدور فاکتور آنلاین برای کلیه مؤدیان توسط سازمان امور مالیاتی.
- مشخص نمودن گستره انواع کالاهای مشمول نرخ صفر یا پرداخت مالیات با نام مشخص کالا.
- کاهش تعداد دوره‌ها و افزایش فواصل زمانی پرداخت مالیات و ارائه اظهارنامه مالیاتی برای مؤدیان.
- اعطای تخفیف مالیاتی به مؤدیان خوش حساب، در مقابل جریمه مؤدیان متخلف.
- قبول ضمانتنامه مالیاتی از مؤدیان توسط سازمان امور مالیاتی بابت خرید و فروش‌های مدت‌دار و نسبه برای کاهش فشار بر نقدینگی و سرمایه در گردش آنها.
- جذب و آموزش نیروی انسانی متخصص و خُبره توسط سازمان امور مالیاتی برای رسیدگی سریع‌تر و دقیق‌تر به پرونده‌های مالیاتی.
- فراهم آوردن زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری لازم برای اجرای بهتر و مناسب‌تر قانون مالیات بر ارزش افزوده.
- اطلاع‌رسانی دقیق و آموزش مقررات مربوط به مالیات بر ارزش افزوده به مؤدیان و ممیزان مالیاتی.
- شناسایی دقیق و به روز اعتبار مالیاتی مؤدیان مالیاتی و فعالان اقتصادی توسط سازمان امور مالیاتی و دستگاه حاکمیتی.

شماره مسلسل: ۱۴۹۰۸

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: چالش‌های اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در بخش صنعت ایران:
مطالعه موردی صنایع منتخب

نام دفاتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت)، مطالعات بخش عمومی (گروه
بخش عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان: امید عطائی، سعید توتونچی ملکی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، هوشنگ محمدی، علی اصغر اژدری

متقاضی: علی لاریجانی (ریاست محترم مجلس شورای اسلامی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. مالیات بر ارزش افزوده

۲. صنعت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۴/۱۲